

ΣΚΛΗΡΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ
ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ελληνοτουρκικό λουτρό αίματος

Με την αφορμή των 100 ετών από την καταστρεπτική ελληνική Μικρασιατική Εκστρατεία και τον τουρκικό Πόλεμο Ανεξαρτησίας υπήρξαν πολλά γεγονότα και εκδόσεις που αναφέρθηκαν στα χρόνια εκείνα. Λόγω όμως της εγγύτητας με τις εκδηλώσεις για τα 200 χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης και λόγω διαφόρων άλλων γεγονότων (πόλεμος στην Ουκρανία, ένταση στις σχέσεις με Τουρκία, εγγύτητα εθνικών εκλογών) δεν δόθηκε η σημασία που έπρεπε στην επέτειο αυτή. Πολλές λοιπόν αξιόλογες εκδόσεις πέρασαν δίχως ιδιαίτερη παρατήρηση, ενώ άξιζαν, κατά τη γνώμη μου, πολύ περισσότερη προσοχή. Σύμφωνα με τη δική μου εκτίμηση, ένα βιβλίο που χρειαζόταν πολύ μεγάλη προσοχή ήταν το μυθιστόρημα / ταξιδιωτική μελέτη του Ηλία Μαγκλίνη «Το μόνο της ζωής τους ταξίδι», Μεταίχμιο, 2022. Αποτελεί μια αναζήτηση του συγγραφέα της πορείας του παππού του (του πατέρα του πατέρα του, όπως τον αναφέρει) με τον Ελληνικό Στρατό μέχρι τα βάθη της Μικράς Ασίας. Ο συγγραφέας, χωρίς να ξέρει τίποτα για τις περιπέτειες και τις τύχες του προγόνου του, μέσα από τις αναφορές των ελληνικών στρατιωτικών Αρχών, τις αναφορές και τα απομνημονεύματα άλλων πολεμιστών κι ένα δικό του οδοπορικό στις πόλεις και τα πεδία των μαχών συνθέτει ένα μωσαϊκό αφηγήσεων και συγκλονιστικών γεγονότων.

Αυτό που πραγματικά συναρπάζει στην αφήγηση του Μαγκλίνη είναι που σε κάνει να νιώθεις πως συμμετέχεις ενεργά στις κοπαστικές πορείες και στις σκληρές αιματηρές συγκρούσεις στα διάφορα μέτωπα. Με βάση τις περιγραφές τις δικές του και τις αναμνήσεις πολεμιστών που έλαβαν μέρος στις μάχες και τις εκστρατείες, αλλά και μέσω αναφορών σε κείμενα διεθνή για τον πόλεμο και τις συγκρούσεις, η αίσθηση των αντιπαραθέσεων και των βασανιστικών εκστρατειών στο άγνωστο γίνεται απόλυτα αληθινή. Ο αναγνώστης σχεδόν νιώθει την κούραση, την εξάντληση και την απελπισία των στρατευμένων της εποχής καθώς και την αβεβαιότητα για τη ζωή και την αγριότητα των συγκρούσεων.

Αναφερόμενος στην απόλεια ενός διοικητή του παππού του, ο συγγραφέας με πραγματικό λυρισμό γράφει: «Η επίθεση δεν είναι επίθεση πια, είναι μια ορμή που καταντάει ξέφρενη μανία. Οι έλληνες στρατιώτες, στεγνοί, ξερακιανοί, τυραγνισμένοι κι άλλοτε παρμένοι, σάμπως πλάσματα άλλου κόσμου, ορμάνε, πολλοί πέφτουν. Οι τάξεις τους αραιώνονται. Αρπάζονται στήθος με στήθος. Αρπάζονται μίσος με μίσος... Είναι η ίδια έκσταση που ωθεί τον Καραχρήστο προς τον θάνατο; Είναι το σφαγείο της μάχης μια άλλου τύπου περιστροφή, το συμπαντικό στροβίλισμα των δερβίσηδων αυτή τη φορά όμως με άφθονο αίμα και χυμένα εντόσθια; Δυσκολεύομαι πολύ να το δω έτσι: την αρμονική, γαλήνια όσο και εκστατική περιστροφή του δερβίση με τον χορό της ξιφολόγχης» (σελ. 265-266).

Συναρπαστική επίσης μια περιγραφή της πορείας, μέσω της αλμυρής ερήμου, προς την Αγκυρα και τον Σαγγάριο ποταμό: «Οι φάλαγγες συνεχίζουν την αδι-ατάρακτη πορεία αφήνοντας πίσω τους μίαν αφρισμένη τρικυμισμένη γραμμή. Τα καταπονημένα πόδια μέσα στα άρβυλα και τα τσαρούχια φλέγονται και τα έχουν τυλίξει σφιχτά με αλλεπάλληλα φύλλα από τσουκνίδες... Το καμιόνι δέχεται καταιγισμό πυρών, το νερό τρέχει απ' το τρυπημένο βυτίο, τα μισοβυθισμένα μέσα στην άμμο λάστιχα σκάνε και τα λιγοστά ξερόχορτα ολόγυρα αρπάζουν φωτιά από τις αδέσποτες βολίδες. Καθώς οι φλόγες θερειούνται κι επεκτείνονται, οι λευκοί πεζοπόροι πνίγονται μέσα στους μαύρους καπνούς. Πυρωμένη, φρυγμένη γη γεμίζει τα χείλη και τα στόματα, τα λαρύγγια και τα πνευμόνια με άμμο και στάχτη» (σελ. 210-211).

Ενα πραγματικά αξιόλογο βιβλίο που δεν πρέπει να λείπει από καμιά βιβλιοθήκη που ασχολείται με τα γεγονότα της μικρασιατικής περιπέτειας. Μια ανάγλυφη περιγραφή της φρίκης του πολέμου και του ελληνοτουρκικού λουτρού αίματος.